Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 134 (6270) | 1985 сыл. Сэтиннньи 5 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 3 харчы.

ССКП УСТААБЫН БЫРАЙЫАГА

Сэтиннньи 2 күнүгэр киин республиканскай, ыраахтааҕы уонна уобалаастардааҕы хаһыаттарга Советскай Союз Коммунистическай партиятын Устаабын этиллэр уларытыылардаах Бырайыага бэчэчэтэнэн тарыста.

ССКП КК алтынньытааҕы (1985 с.) Пленумунан биһиргэммит Устаапка уларытыылар Бырайыактара барыы ССКП чилиэннэрин уонна чилиэннигэр кандидаттарын барыы бүттүүн билсиһиилэригэр итиннэ дьуулэһиилэригэр анаан бэчэчэтэнэр. Дьуулэһиилэр түмүктэрэ Устаап Бырайыагын бүтэйиктээх көрүүгэ учуоттаныахтара.

ССКП Устаабыгар уларытыылар Советскай Сэдэх Коммунистическай партиятын XXVII съезһин көрүүтүгэр уонна бигэргэтиитигэр киллэриллэллэр.

(ССТА).

1985—1986 сс. кыстыкка сүөһү иитиититтэн бородууксуйаны ылыыны уонна соҕотуопкалааһыны элбэтиигэ республикатаабы социалистическай куоталаһыы УСУЛУОБУЙАТА

Общественнай сүөһү кыстыгын тэрээһиннээхтик атаарыыга, сүөһү иитиититтэн ылыллар бородууксуйаны элбэтиигэ ССКП XXVII съезһин чиэһигэр ылымыыт эбэһээтэлистибэлэри уонна былааннаах сорудахтары толоруурга улахан суолтаны биэрэн туран ССКП обкома, Саха АССР Министрдэрин Совета, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкома ороҥуоннар уонна совхозтар социалистическай куоталаһыыларын усулуобуйатын бигэргэтиллэр. Сүөһү иитиитин интенсификациялаһын таһымын, сүөһүнү аһыгыттан хааччыйыы кээмэйин уонна идэтийиини учуоттаан маннык зоналар олохтоноллор:

Бастаны зона. Бу зонаҕа Аммаа, Ленскай, Мэҥэ-Хаҥалас, Нам, Олёёхүмэ, Орджоникидзевскай ороҥуоннара уонна Якутскай куорат киирэллэр;

Иккис зонаҕа Алексеевскай, Үөһээ Бүлүү, Горнай, Ленинскэй, Сунтаар, Уус-Алдан, Чурапчы ороҥуоннара киирэллэр;

Үһүс зона. Абый, Верхоянскай, Кабээйи, Муома, Орто Халыма ороҥуоннара;

Төрдүс зона. Алдан, Үөһээ Халыма, Өймөкөөн, Томпо, Уус-Маайа ороҥуоннара.

Социалистическай куоталаһыы кыайыылаахтарынан ороҥуоннар уонна совхозтар куоталаһыыларыгар аҕыллыахтара;

эти уонна үүү гэсударствоҕа тутталлыы былаанын толорбуттар уонна аҕыс кыстыктааҕар ордук улахан үүнүүнү ситиспиттэр, маанньык ынаҕы уонна сылгыны былаанныы көрүллүбүт кээмэйиннэн иитиппиттэр;

интенсивнай технологияны учуоттаан туран ыччат сүөһүттэн үрдүк эбиллиини ылан былаанны ордук улахчык аһара толорбуттар, үүү табаарыйаһын уонна суордун учуоттаан туран бикир фуражнай ынахтан үүү ылыы графигын ордук аһара толорбуттар;

ынаҕы уонна бурҕунаһы спамалээһини уонна саптарыыны аҕыс кыстыктааҕар элбэппиттэр;

ынах сүөһү уонна сылгы туһата суох өлүүтүн аҕыс сыл таһымнаах ааҕар ыраҥалыыттар уонна сүөһү туһата суох өлүүтүн бырдьыаҥын ордук улахчык намтаппыттар;

тохсунньутааҕы турбуттан уһуур сүөһүттэн ордук албах ньиэйи уонна кулуну ылбыттар;

сүөһү аһылыгын кэлиэхтэрэ көрүүгүн соҕотуопкалааһын уонна туһаны былаанын ситиниэ графигын, аһылыгы сылахтарга уонна куукуналарга астааһын хаачыстыбатын уонна кээмэйин учуоттаан туран толорбуттар;

коллективнай бэдэрээттэһэн үлэлээһини олохтообуттар уонна кэдьүүстэхтик туһаномыттар;

сүөһү үлэһиттэригэр сонтоох производственнай уонна олох-дьаһах, культурнай усулуобуйаны үөскэппиттэр.

Сүөһү кыстыгар социалистическай куоталаһыы түмүгэ квартал аайы оборуннулар. 1985 сыл төрдүс кварталын түмүгэ партия XXVII съезһа аҕыллыаҕ иннинэ таһаарыллыа. Кыстык бүтэйиктээх түмүгүн таһаарыыга 1985 сыл төрдүс кварталын үлэтин түмүктэрэ учуоттаныахтара.

Кыайыылаахтары нараадаларыгар бачча бириинээх мунаалар олохтоноллор:

бастакы зонаҕа: ороҥуоннарга—1, совхозтарга—1;

иккис зонаҕа: ороҥуоннарга—1, совхозтарга—1;

үһүс зонаҕа: ороҥуоннарга—1, совхозтарга—1;

төрдүс зонаҕа: хаһаайыстыбаларга—1.

Социалистическай куоталаһыы кыайыылаахтара «Социалистическая Якутия» уонна «Кымын» хаһыаттар страницаларыгар республикатаабы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар.

ССКП XXVII съезһин чиэһигэр куоталаһыы кыайыылаахтара дипломнарынан нараадаланаллар.

Кыстык түмүгүнэн куоталаһыы кыайыылаахтара ороҥуоннар ССКП обкомун, Саха АССР Министрдэрин Советын, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкомун көмөрүллэ сылдьар Кыһыл знамяларынан, оттон совхозтар Саха АССР Тыатын хаһаайыстыбатын министерствотын уонна тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюһун обкомун көмөрүллэ сылдьар Кыһыл знамяларынан наҕараадаланыахтара.

Производство бастыҥнарын, агропромышленнай холбоһуктар уонна совхозтар салайаччыларын итиннэ специалистарын наҕараадалыырга ороҥуоннарга биэстии туристическай путевка, совхозтарга иккилии путевка ананаллар.

ССКП обкома, Саха АССР Министрдэрин Совета, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкома республика сүөсүһүттэрэ уонна специалистара партия XXVII съезһин чиэһигэр социалистическай куоталаһыыга активнайдык кыттан общественнай сүөһү кыстыгын тэрээһиннээхтик атаарар иһин охсуулаах үлэҕэ турунуохтара уонна 1985-1986 сыллардаах кыстык кэмигэр сүөһүттэн ылыллар бородууксуйаны элбэтиэхтэрэ, государствоҕа атыылаһыны улаатыннарыахтара, оттон Аҥ-уол программатын толоруурга бэйэлэриҥ достойнай кылаатларын киллэриэхтэрэ диэн эрэнэллэр.

ССКП обкомугар, Саха АССР Министрдэрин Советыгар, ПССУОС-ка уонна ЫБСЛКС обкомугар

ССКП обкома, Саха АССР Министрдэрин Совета, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкома общественнай сүөһү 1985—1986 сыллардаах кыстыгын кэмигэр сүөһү иитиитин бородууксуйатын өгөрүүнү уонна соҕотуопкалааһыны элбэтэр иһин республикатаабы социалистическай куоталаһыы усулуобуйатын бигэргэттиллэр.

ССКП райкомнара, горкомнара, райгорисполкомнар, Тыа хаһаайыстыбатын министерствота уонна кини инженернай-техническэй үлэһиттэрин, республика общественноһын ортотугар социалистическай куоталаһыыны киэҥник тэнитэллэригэр, 1985-1986 сыллардаах кыстык кэмигэр сүөһү иитиититтэн ылыллар бородууксуйаны өгөрүүнү уонна соҕотуопкалааһыны элбэтэри ситиһэллэригэр сорудахталыылар.

Олохпут, үлэбит программата

Ороҥуон коммунистара, барыы үлэһиттэрэ ССКП Программатын саҥа редакциятын Бырайыагын биһириилэр.

ПРОИЗВОДСТВО СҮРҮН ТӨҺҮҮТЭ

Партия Программатын саҥа редакциятын уонна Устаапка уларытыылар бырайыактара бэчэккэ тахсыылларын «Сельхозтехника» холбоһук коллектива улахан сэҥээриннэн, биһиргэбиллиннэн көрүстэ.

Программа Бырайыагар научнай-техническэй прогресс түргэтэтии партия экономическай стратегиятын туһаах боппуруоһун, производство кэдьүүһүн үрдэтии сүрүн төһүүтүн быһыытынан кордоруллар. Маҥан сибээстээн сорох саҥалары этиэри барарыллар.

Наука, техника ситиһиилэрин, бастыҥ опыты олохтуурга производственнай объектар барыы оттунан табыгастаах буолаллара наада. Ороҥуонга кэлин сылларга хаһаайыстыбаннай ньымаҥын элбэх гаражтар, мастерскэйдэр, хотоннор тутулуннулар. Хомойуох иһин, онуоха механизацияны киллэрии учуоттаммат, сонтоох бырайыактыырсметнай документаттара да өнөрдөрө сорумматтар. Итиэннэ олохтоох практиканы тохтотор уолдьыста. Үчүгэй бырайыахтаах, көмө тутуулардаах комплекстары тутуурга киириэхха.

Автомашиналары, тракторлары техническэй көрүү, техниканы хаарайыы болҕоҥтону күүһүрдэри эрэбэр. Холобур, аҥыйах күн үлэлиир комбайннар аһаҕас халлаан аҥыгар туран сылга техническэй туруктарын 30 бырыһыанын сүтэрэллэр.

Техниканы сахала суох үлэлэтии кытаанахтык ирдэнэхтээх. Совхозтарга механизаторлар ортолорутар социалистическай куоталаһыы сүөһү иитээччиэрэ курдук кэдьүүстээхтик тэриллиэхтээх. Техника кэдьүүһүн үрдэтиигэ инженернай сулуусна кыһаммыта күүһүрдүллүөхтээх. Научнай-техническэй прогресс иннэрэ булгуччулаахтык модьуйар.

Ф. ТИМОФЕЕВ,
«Сельхозтехника» холбоһук управляющайа.

ЭЛБЭХХЭ ЭБЭЭҺИНЭСТИИР

Тереебут Сахам сиригэр үөрэх, культура, наука балыскаанык сайдыытын иҥэ хараҕынан көрбүт, бүттүүн начальнай үөрэхтээһиннэн саҕалаан советскай оскуола үөрэтэр-иитэр үлэтигэр быһаччы кыттыспыт дьоллоохпун.

Дойдуга бүттүүн орто үөрэхтээһин ситиһиилээхтик олохтоо киллэрилиннэ, оҥон сиэттэрэн оскуолалар иннилэригэр саҥа соруктар туруорулуннулар. Субу күннэргэ партия Программатын саҥа редакциятын бырайыагын билиэхпин, дьуулаһыы кэмнэрин бара турар. Оно биһиги обществобытын салгыы сайыннарыахтаах саҥа кэм киһитин иитии соруктара чуолкайдык, чөпчү бэлиэтэнэллэр.

Быстахтык ыллаахха, оно оскуола үөрэнээччиларга Иҥэ дойдуга таптал, аҕа саастыылаахтарга, терепиуттэргэ уонна учууталларга актыктабыл чувствотын иҥэрэр аналлаахтаах диэн чөпчү этиллиннэ. Иҥэ дойдуга таптал, дьоҥҥо ытыктабыл үөскүүр биир сүрүн усулуобуйатынан аҕа кө-лүөнэ олорон аҕыс оловун, тереебүт сир историятын билии, онту эйиэ-хаанна иҥэриини буолар. Маныаха оскуолаларыы Албан аат хосторо, музейдар ылар оруоллара улахан.

Мин, бочуоттаах сынньаланнаҥ тахсыбытым балачча буолбут киһи, билигин даҕаны ыччаты кытта сибээстиҥ быыстаппын, кинилэр ойдөрүүр-саныыларытар Иҥэ дойдуга таптаан, үлэ киһитигэр ытыктабыл чувствотын иитэр туһугар күүспүн-күүһүмүн харыстабаппын. Хатылыытаабы Комсомол албан аатын музейа ордук баай, ыччакка ордук сабыдыалаах буолуутугар кыһаммыт бардьоҥум, хаан-уруу партиям иннигэр ытык иэһим буолар.

Партия Программатын саҥа редакциятын бырайыага биһиги иннибит осеб дьулуһан үлэлиэргэ кыаттыыр, туоннаах үлэлиигэр ордук эффективнэстээх буоларга эбэһиннэстиир.

Н. СОЛОВЬЕВ,
Саха АССР оскуолаларын үөрэтээх учуутага.

РСФСР Верховнай Советын ыҥырар туһунан

РСФСР Верховнай Советын Президиумун ЫЙААҺА

РСФСР Верховнай Советын Президиума уурар:

Российскай Советскай Федеративнай Социалистическай Республика уон биирис ыҥырылаах Верховнай Советын иккис сессиятын 1985 сыл ахсынньы 3 күнүгэр Москва куоракка ыҥырарга.

РСФСР Верховнай Советын Президиумун Председателэ В. ОРЛОВ.
РСФСР Верховнай Советын Президиумун Секретара Х. НЕШКОВ.

Москва. 1985 сыл сэтиннньи 1 күнэ.

УТУМНААХТЫК ҮЛЭЛИЭХХЭ

Орейуон барыы профсоюзнай тэриллэриттэр отчуоттуур быыбардыыр хампаанньа түмүктэнэ. Ити мунньахтарга профсоюзнай үлэ туһа киэн кэпсэтии буолла.

Питилиэтка түмүктэһиннэх сылыгар сорох промышленнай, тутар уонна хаччыйар тэриллэргэ профсоюзнай үлэ биллэрдик сэргэхсийдилиннэ. Улахан болҕомто үлэ өкөрүмүтүүтүн үрдэтиигэ, бириигэдэнэн бэдэрээти олохтоһууга, социалистическай куоталаһыыны тэрийиигэ, общественнай бэрээдэги хаҥыстааһыныгар, үлэҕэ коммунистическай сыһыаны биэргэтиигэ, үлэ коллективтарын оруолларын үрдэтиигэ туһаайылынна.

Мунньахтар сүрүн ураттараннан үлэни критическайдык ырытан, итэҕэстэри туоратыы суоллары ыйан ыытыллыыттара буолаг. Билигин да профкомнар коллективтар олохторун барыы эйгэтигэр дириҥник өтөн киирбэттэр. Үгүс профсоюзнай комитеттар былаана суох үлэлиллэр. Дьаһаллар уонна уураахтар туолуулларын тэрийии уонна хонтуруоллаһыы сир-дойдуу кыаллар буоҕабатах. Ити итэбэстэр ордук пречкомбинат, этүүт комбинатыа, лесопункт, дьиэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыстыба производственнай управлениетын, сорох аргыан предприятиелэрин профкомнарыгар сыһыаннаахтар, дириэктэрдэр тыл эрдэ дьон.

Отчуоттуур сылга барыы үлэ коллективтарыгар үлэһиттэр уонсай мунньахтара өнүс сылаҕын ыыппыттара ыйылынна.

Отчуоттуур быыбардыыр мунньахтарга улахан болҕомто үлэни быыбаннаһыыҥа, профсоюзнай активы туһанныыга туһаайылынна. Профкомнар үлэ коллективтарын оруолларын үрдэтиигэ, үлэ бастыҥ ньымаларын олохтоох киэннэриигэ, бастыҥнар спыттарын пропагандалаһыыларыгар, общественнай уонна үлэ дьиэсийилиннэрин бөҕөргөтүүгэ эрчимнэхтик ылсыахтаахтар, диэбиттэр тыл эрдэ дьон.

Питилиэтка бүтэһик сылын былааннарын толоруугар баар ис кыахтары өссө диринниҥ гөрөтөн, итэҕэстэри соруйуулаахтык туоратан ССКП XXVII съиэһин көрсө ылыллыбыт социалистическай эбэһээтэлистибэлэри толорууну хаччыйыыга, профсоюзнай комитеттар утумнаахтык үлэлиллэрэ эрдэиллэр.

Профкомнар отчуоттуурбыыбардыыр мунньахтарга үлэһиттэр онорбут критическай этиилэрин түмэн, көрөтөн онно туоратыыга дьаһаллар быыбаннарын оҥостуохтаахтар. Ол олохтоох киэннэриллиитин ситиһиигэ профсоюзнай актив барытын түмэ тардыллыахтаах.

Е. МАКАРОВА,
ПССУОС Бөлүмүүчүнэйа.

Профсоюзнай олох

«Якутгелиномеханстрой» мехчастогар, «Якутсовхозстрой» мехколоннатыгар, «Якутгоммунэнергострой» үлэһиттэр олорор, үлэлиир усулуобуйаларын туоса рыыга, социалистическай куоталаһыны кодьүүһүн үрдэтиигэ, бастыҥнар ситиһиилэрин пропагандалаһыыларыгар, көрдөрөн агитациялыы тэрийиигэ үлэ молтоҕун ыытылларын критикалаатылар. Профсоюзнай комитеттар администрацияны ыытта коллективнай дуогабардары ситиҥэ суох туттуһуннараллар.

Арыгылаһыыны уонна алкоголизмы туоратар дьаһаллары олохтоох киэннэриигэ, общественнай бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ ыытыллыыр сорох үлэлэр түмүктэриигэр боростуулаахтык, үлэ бириэматигэр арыгылаһыы балачча аччатыллыыта бар.

Онон үлэһиттэри коллективтар иннилэриигэр турар соруктары туола түмэ тардыыга ити кыах ситэ туһаныллыбата. Ол да түмүгэр сорох промышленнай, тутар, хаччыйар тэриллэргэ уонна совхозтарга бастыҥ үлэһиттэр итиэннэ коллективтар ахсааннарыгар эбиллибэтэ. Тутуу итиэннэ бородуукуйа хаачыстыбата кэмыһах. Бу туһунан нэһилиэнньэттэн үгүс сигналлар киирэллэр да, профкомнар тэриллэр галлайаччыларыттан, туспаах специалистартан сөптөөх көрдөбүлү туруорбаттар.

Үгүс ноҥуүүлэр үлэһиттэр сыныйаллаҥнарын тэрийбэтэх, киниилэр эт-хаан өттүнэн чэгиэн-чэбдик буолуулларын хаачыйыыга таһаарыллыыттара ыйылынна. Үлэһиттэр ыаллыылара билигин да эбэх.

Профсоюзнай олох

Холобур оҥостор дьоммут

ҮРҮҢ ХАЛААТТААХ ҮТҮӨ КИЬИ

«Бочуот Знака» орденнаах Афанасий Иннокентьевич Пермякову ойуон дьоно үчүгэйдик билаллар.

Үрдүк ҕорах дипломнаах инженер специалист Мугудайдааҥы участковай балыыһа кылаабынай ыраахтаан аҕаммыта. Ол кэмтэн 24 сыл аҥа оруста. Үйэ чиэппэрэ кэриҥэ кам устата тоҕолоох эбэх ыарыһах киниэ кинитин ыйыан ааспыта буолуой?! Ыраах үлэтэ түүнү-күнү, сылайары-алгыйары билиммат. Ыарыһах кэмэ эрдэр, күүтэр буоллаҕына, ыраах хаҥаҥ түүнү, сылбыйа-бадараана да аахсыбакка кинилэрэ тиэтэйэр. Олох уонна өлүү күрэс быыдьаһыларыттар киниэ билиэхэ, сатабыла эбэҕэ быһаарар: Афанасий Иннокентьевич — өлүүнү үгүстүк киэр үтэйбит дьоннортан биирдэстэрэ. Ол кэрэйиттэрэ эйтиэнэн үтүөрбүтүөр иэстиэ махталлара, партия уонна правительство үрдүү наҕараадалара, эбэх ахсааннаах махтал, эҕэрдэ сурукпар.

Афанасий Иннокентьевич билигин ойуоннаах киэн балыыһа кылаабынай ыраахтан солбуйаччынан үлэлиир. Эмиэ үлэһиттэрин профсоюзун райкомун председателин быыстыбыкан бу бөдөҥ коллектив үлэтин-хамнаһын биһиэхэ салбар, эбэх эрдэтээх үлэни ыытар. Эмиэттэр кохтоохтук, дьүлүҥнэн үлэлиллэр, бэйэлэрин идеэлэригэр эмоциональнай-эстетическай саҥыннаһыаллар. Онуоха сүрүн төҥүүнэн социалистическай куоталаһыы буолар. Республика социалистическай куоталаһыытыгар Алаҕардаҕы участковай балыыһа (1983 с.) миэстэлэ ыйыта дьаҥы куоталаһыны дьиҥнэхчэ хаҥсатар күүс буолбуттан көрдөрөр. Республика спартакиадыгар, ойуон уус-уран самодеятельностыгар, коммунистическай суруйуулаах-уоҥ-ньиэ-ньиэ хаҥдьа-аллыгайбыт кыталыктар, нэһилиэстэбиэскэ ортотуттар ыраах, чэбдиг-чэбдиг сонуу сылдьыбата суох проагандалыыллар. Итиннэ-хаа бастыгар Афанасий Иннокентьевич салайаачыта быыстыбыкан ковулуур, туос бэйэтинэн үтүө холобуру көрдөрөр. Киниэ ыытар политик-үөрэхтээх занятиелэрин истээччилэр мэлдьи сэргиллэр, олорторон эйэҕэс туһаналлар.

Бэйэтигэр уонна атыттарга үрдүк ирдэбиллэх саҥэй үлэһит салайар коллективын ыытыгабылынан туһанын туһанар.

Үйэ ыраах... Эттэхха дьоҥ. Үлэҥ өссө тахсыллах, олоҕун дьоллоохсоргулаах буолуохтун, Афанасий Иннокентьевич, үрүҥ хаҥаатаах үтүө киэн!

Г. АЛЕКСЕЕВ,
Саха АССР үтүөлэрэ врача.

Снимокка: И. А. Пермяков.
П. Ононовшников фотота.

Көлүөнэлэр көрсүһүүлэрэ

Сотфутаарыта Хатылыыбаа Комсомол алаан аатын музейыгар ойуон бастакы пионердарыттан биирдэстэрэ А. И. Сивцева «Кыһыл партизан» колхоз салайаччыта, биир дойдуоҕахтыт коммунист Иван Иванович Ефимов кыргыттара О. И. Константинова уонна Р. И. Прокопьева ыалдьыттаппыттар.

Анастасия Иннокентьевна аҕатын саха таҥалаах художника И. И. Сивцев—Мэтэйыгы туһунан кэпсэтиллэх ахтыыны эҥирдэ, бэйэтин комсомольскай саҥыны туһунан кэпсэтэ. Ыалдьыттарбыт кэпсээннэриттэн ыҥырыы көлүөнэ үтүө үгэстэрин туһунан эбэх сананы билэбит.

Ыалдьыттарбытыгар музейбытын көрдөрдүбүт, киниэ үтүө бэйэрэлэрин, сүбэлэрин-аналларын ыҥыттыбыт.

Гутя ПЕРМЯКОВА,
Аня БАРАШКОВА.

Культурнай тутуу боппуруостара

КЭМ ТУГУ ЭРЭЙЭРИЙ?

Партия норуот духовнай наадыйыыларын ордук толорутук хааччыйарга, дьоҥҥо сиэрдэах наадыйыылары уонна үрдүк эстетическай чувствоны иитиигэ, норуокка баар таалаарыы сайыннарыыга ахсаабат кыһаналыктык уурар. Бу соруктары ситиһиилэхтик быһаарыы бугасчыгыттан партия культурнайсыддатар үлэ ис хоһоонун уонна ньымаларын маадыытын тупсарыыга, киниэ материальнай базатын бөҕөргөтүүгэ көрдөрө ССКП Программатын саҥа редакциятын Бырайыагар тоҕоостоох бэлиитэлиэ.

Болуҥурдаабы Культура дьиэтэ сыл 9 ыйыгар 162 лекцияны уонна бэсиэдэни тэрийдэ, онно барыта 5966 киһи сырытта. Лекциялар, бэсиэдэлэр, суруннаан, дьон олорор сирдэриэн ыытыллыыллар.

Тема аттыгын ылаахха, бэйиэр үгүс аттыгыттан кунньэри үлэҕэ хамнаска уонна өҥө иитиэхтэр туһуланнылар. Оттон атын дьоҥуннаах темалар хотуттуттан хаалларылыннылар. Холобур, бу кэм устата ыччаҕы аналлаах 9, искусство, литература темалыгар 2 эрэ лекция оҥоһуллуннар. Партия уонна Советскай правительство арыгылаһыны уонна алкоголизмы утары кимэһиннэх үлэни ыытар кэмигэр социалистическай олох сиэрин байытыыга туһуламмыт бастыҥ опыттары кэпсэһии, анал, маадата суох үөн дуо.

Кэпсэһиэн, ыытыллар миэстэлэрэ табыгаһа суох буоллуна уонна аналлаах бастыҥ тэрийиллэр лекциялар, бэсиэдэлэр, суруннаан, тылбаан кэпсэһии ньымаларынан ыытыллаллар. Лекционнай пропаганда кодьүүстэх формалара — конференциялар, диспуттар, чэлгийиэн суруналлар, о. д. а. — ситиҥэ хото туһаныллыыллар.

Үсүһүнэн, «Знание» общество маҥнайгы сүһүөх тэриллэтэ олохтоох Культура дьиэтин уонна киниэ агитбригадата ыытта сибээһэ суох үлэлиирин түмүгэр быыбаннаммыт лекциялар аҥыллыыларын да чуолкайдык учуоттаммат.

Бу итэҕэстэри туоратар түһүгэр лекциялары бэлэмнээтэхтэрэ Культура дьиэтигэр уонна кыһыл мунньуктарга киниэннэн ыытыахха. Киниэ ис хоһооннорун, ыытыллар формаларын байытыахха, сөпөрүн болҕомтону аҥыллар лекциялар хаачыстыбаларыгар ууруохха.

Культура дьиэтин биир сүрүн соругунан норуот самодеятельнай айымнытыгар наадалаах кыахтары хааччыйыы, дьоҕурдары сайыннарыы буолар. Болуҥурдаабы Культура дьиэтигэ ыһыах ырыа, үөгкү, драматическай куруһуоктар, киноклуб, вокальнай-инструментальнай ансамбль, сахымат кулууба үлэлиллэр. Маныаха үлэбит сүрүн итэҕэйиэн дутума суох үлэлэһиммит, ыччаты түмэ тардыбаппыт буолар.

Улуу Кыайыы 40 сылыгар аналлаах үүс-уран самодеятельнойы ойуоннаары көрүүгэ кыттан Т. А. Кардашевскай, Н. Е. Сибирякова, С. И. Дьячковскай, В. В. Попов реаттарынан бүлүбүттэрэ, үөкүүһүттэрбит балачча ситиһиилэхтик кыттыыттара. Норуокка таалаан суох буолбатах. Арай оҥу бириэмэтигэр таба норуохха, сайдаллаарыгар кочаллыгыллыахха наада. Бу оттуҥан ыллахха, ойуон үрдүнэн балаһыанньа бөрүөтэ суох. Үгүс Культура дьиэлэриттэр музыкальнай салайаачылар, хореографтар суохтар, куруһуоктар уотаннуохтар суох үлэлиллэр. Ойуон уран тэрбахтаахтарын үлэлэриэн тэрийии кэлин сылларга анаа молтуу быһыытыйда. Литературнай тустуу, мелодистар хоһоонуктара бааллара-суохтара баллыбат.

Түмүгэттэн эттэхха, нэһилиэнньэ культурнай наадыйыыларын ордук көрүүгэ хааччыйыыга, бары баалы кодьүүстэах туһаныыга быһаарылыбатах боппуруостар, кэтүүгэ хаалларылыыллыбыттар арыйаҥа суохтар. Бу туһунан ыҥырттоҕон кэпсэтар, үлэни хамнаһы саҥалыы, бириэмэ көрдөбүлүгэр сөп түбэлиннэриэн тэрийэр уолбаста.

Н. ПРОТОДЬЯКОНОВ,
Болуҥурдаабы Культура дьиэтин директора.

СУРУНААЛ УОЧАРАТТААХ НҮӨМЭРЭ

ССКП КК «Агитатор» сурунаалын 21-с нүөмэрэ бэчээттэнэн таҕыста.

Сурунаал кэмчилэһиҥ уонна хаҥыстаныы буолуу, производствоҕа дьиэсийилиннэриҥ уонна бэрээдэги бөҕөргөтүү боппуруостарыгар Бүтүн Союзтаабы кэтэхтэн рабочай мунньах кэмигэр үлэһиттэр киниэрбит этиилэрин туһунан боппуруоска ССКП КК уураабыннан сабаланар. Саҥа нүөмэргэ 1986—2000 сылларгы норуот туттар табаардарын оҥорон таһаарыыны уонна ойо эйгэтин сайыннарыы кэлиҥ программаны киллэтиллэн бачаатыллан баччаатыннаах.

«Олоҕуулаахтык, стахановскай үлэлиэххэ» диэн тоҕоолоох редакциоммай ыстатыйа ССКП КК Генеральнай секретарга М. С. Горбачев стахановскай хамсааһын иитиэҕэ-ньиэ, Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыы бастыҥнарын кытта көрсүһүүгэр аныыр.

«Курс—интенсификациялаһыыҕа» рубрикаҕа «Кыһыҥнаах бэлэмнээнин—уталыйбат сорук», «Хаһаайыстыба ньиэрэ ахтаанна тиэбиэрэ», о. д. а. матырыйаалдар таҕыстылар. Сурунаал саҥа нүөмэргэр атын да матырыйаалдар баллар.

(ССТА).

СҮӨҺҮ КЫСТЫҒА — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНАҒА

ЭБИИ АҺЫЛЫК БЫҺААРЫА

Кыстык бастакы ыйыгар общественнай сүөһү сүөтеех аһылыгынан хаччыллыбатаҕа үүтү. привеһи ылыы сорудахтарын толорууну улаханнык харгыстаата. Үгүс отделениелар алтыныньытааҕы сорудахтарын толорботулар. Сүөһүгэ эбии аһылыгы бэлэмнээһин тэтимэ олус бытаан. Совхозтар туһаннаах специалистарыттан сүөһү аһылыгын бэйэтиттэн, саппааһын түпсарыыга түөх үлэ ыытыллыбытын уонна быланнарын ыйыталаһан маннык эппиэттэри ыллыбыт.

П. И. ИННОКЕНТЬЕВ, Эрилик Эристиин аатынан совхоз кылаабынай зоотехника:

—Кыстык устата 2000 тонна кэриҥэ эбии аһылык араас көрүҥнэрин бэлэмнээн сүөһү айаҕар тиэрдиэхтээхпит. Бу сорудаҕы толоруурга өссө да биллэркөстөр хамсаабыт тахсар олук. Сорох фермаларбытыгар аһылык саастаабат олус дьадаҥы. От нуормата кыра: ынахха күнүгэ 3 килограммтан ордук бэриллибэт. Убаҕас көөнньөрбөҕө сайын бэлэмнэммит дуҥа, лабыкта күрдьүк эрэ кыра эбии аһылыгы бүлкүйэбит. Онтукабыт да кэмчи. Комбикорм саппааһа бүтэн эрэр. «Мыҥдаҕаайы» совхозтан ылыахтаах 80 тонна комбикормуттан бу кэдиэлэҕэ хайаан да аҕаллахпытына табыллар. Алтыныньыга Хоптоҕо, Чакыр, Хайахсыт отделениелаҥыгар —ыанньыкка ылыллыбыт быспакка сиэттибит. Аҥардас Хоптоҕоҕо ынахтары кыстык хотоноругар туруоруохчаан 100 тоннаны ороскуоттаатыыбыт.

Совхозка эбии аһылыгы бэлэмнээһинигэ ханнык да үлэ ыытылла илик диир табыллыыбат. 100 тонна туорах бурдуктаахпытын үлтүрүтэн эрэбит. Диринг орто оскуолатын үөрэнээччиларэ 35 квадратнай метрдээх гидропоннай күөх үүнээйини үүнэрэллэр. Бу үтүө хоспуру атын оскуолаларга эмиэ батыһыахтара диэн эрэнэбит.

Сэтинньи 1—11 күннэригэр эбии аһылыгы бэлэмнээһинигэ совхоз үрдүнэн ударнай декаданы биллэрдибит. Итиҥ кэмигэ отделениеларга чопчу сорудахтар тиэрдиллиннилэр.

Дуҥа кырбатар техника улэлии илик буолан, өссө сайын быһыллыбыт 800 тонна дуҥабытыттан сүөһүгэ адъас аҕыйах сиэтиллиннэ. Фермалар кыбыларыгар таһыллан сытар бу эбии аһылыгы сэтиньиллэ хайаан да кырбатан туһаҕа таһаардахпытына сатанар.

А. А. ИВАНОВА, «Чурапчы» совхоз кылаабынай зоотехника:

—Быйыл күһүн совхозка хас да кормокухня тутуллуннар. Табан улэлэттахха, алдьах көөнньөрбөҥү онгоруохха сөп. Ол эрэдэ бу саҥа тутуулларбытын сатаан туһаммакка олорэбит. Холобур, Улахан Күөл кормокухнята эбии аһылыгы бэлэмнэтэр сүөтеех киһи костубакка, кодьүүһү биэрэ илик. Оттон Оппон Күөл ферматыгар тутуллубут кормокухня саҥа улэлиэхчэ буолан иһэн, кочегар борогуулаан, оттуллубакка турбалара долбуйтэ тоҥнулар. Сантехниктэр иттиҥ эрэмуошүүр түбүгэр түстүлэр.

Арыылаахха кормоцех тутуута өссө да саталлыа илик. Тэриллэ барыта таҥыхлан бэлэмнэммита. Аны сыбыахха, ититиэхха, оттон да атын улэлэрин үмүрүтүөххэ наада.

Эбии аһылыгы бэлэмнэр анал звенолары тэрийэргэ отделениелар управляющайдара сорудахтаах туралларын. Ол эрэдэ кинилэр бу дьаһалы толоро иликтэр. Фермаларга ыанньыксыттар, субан сүөһүнү көрөөччүлэр тиийбэттэрэ кэккэ ыарахаттары үөскэтэ. Онон эбии аһылыгы бэлэмнэр звенолары субу күннэргэ тэрийэ охсор уустук.

РЕДАКЦИЯТТАН: Кестөрүк нурдук, сүөһүгө балансаҕа киллэрилэ илик бэлэмнэтэх, дуҥа, соломо, ходуу нурдук эбии аһылыгынан мөлтөхтүк хаччылыннар. Сорох фермаларга бороскулар хайыы-үйэ дьүдэйдилэр, сүөһү ханньынан оло турар. Үүтү государствоҕа туттарыыга ССКП райкомунан уонна райсовет исполкомунан тиэрдиллибит ыйдаҕы сорудахтары үгүс отделениелар толорботулар.

Совхозтар салайаччылара, специалистара быйылгы ныстыгы ситиһиилээхтик, сүтүгэ суох атаарарга сүөһүнү тотоойу эбии аһылыгынан хаччыйыы ураты суоптаалаҕын бастакы күннэртэн ейдүүр уонна олохха киллэрэр эбээһинэстээхтэр.

Сэтинньи бастакы күннэриттэн сир ахсын эбии аһылыгы соботуопкалаһыы уонна кырбатан сүөһүгэ сиэтиннит маассабайдык саҕалыахха.

КИМ ТӨҺӨ ҮҮТҮ ЫЫРЫЙ?

(Алтыннаы 26—сэтинньи 1 күннэрикээби сводка)

Совхозтар, от о-ниелар	Планнаах ыраах	Күннээҥи валов. үүт (ц) 1984 с.	Күннээҥи валов. үүт (ц) 1985 с.	Күнүгэ тутталлар үүт (ц)	Күнүгэ фуражнай ыраах (кг)
Карл Маркс	**440**	**16,0**	**18,2**	**18,2**	**2,9**
Субуруускай	**595**	**21,8**	**16,6**	**16,0**	**2,0**
Хатылы	275	9,5	9,1	8,5	2,2
Болтого	320	12,3	7,5	7,5	1,7
Эрилик Эристиин	**1059**	**40,4**	**26,6**	**26,1**	**1,9**
Хоптоҕо	360	9,0	7,5	7,0	1,4
Хаҕдаар	—	—	—	—	—
Хайахсыт	374	9,9	11,0	11,0	2,4
Чакыр	325	7,5	8,1	8,1	2,0
«Чурапчы»	**1077**	**29,5**	**26,9**	**26,9**	**1,9**
Сылгы	564	15,2	13,3	13,3	1,8
Кылэҥэ	262	7,4	7,1	7,1	1,9
Арыылаах	281	7,0	6,5	6,5	2,0
«Мыҥдаҕаайы»	**721**	**22,0**	**28,7**	**27,8**	**3,5**
Болутур	421	11,0	19,6	18,5	3,7
Соловьев	300	11,0	9,7	9,8	2,4
«Мугудай»	**1107**	**37,2**	**30,6**	**30,4**	**2,3**
Мугудай	585	18,5	16,0	16,0	2,4
Чыаппара	317	—	7,0	7,0	1,7
Толоон	205	—	7,6	7,4	3,2
Орой. үрдүнэн	**4999**	**—**	**147,6**	**145,4**	**2,3**
1984 сылга	5477	166,9	—	162,2	2,3

КЫСТЫК бастакы ыйыгар оройуон совхозтарыгар үүт ыаҥа олус наадаата. Ол түмүгэр государствоҕа эльбэх бородуукэйдэ сита туттарыллыбата. Алтыныньыга 595 тонна атыылаан ССКП райкомуттан уонна райсовет исполкомуттан тиэрдиллибит сорудах 19,5 тоннаҕа толоруллубакка хаалла.

Туох ханнык иннинэ, совхозтарга кыстыкка киирэр кэмигэ уонна өнтон хаммыкы зоотехническай болдьоховуун быдан иннинэ уолларыллыбыт ынахтар олус эльбэхтэрин балаатыыр наада. Фуражнай ынах ахсыттан үүтү ылыы нордоруттэ олус наадаата. Фермаларга үлэ тэрээһинэ мөлтөбүтэ хаалыы сүүрүн бириҥиннэтиэн буолла. Сорох сирдэргэ фермалар хойукка диэри сөтөөх ыанньыксыттарынан хаччыллыбахчалар, төһө эмэ эльбэх бородуукэйдэ биэрэ турбут ынахтар уоллуллар.

Маннык аһылыгын нуормата билигин да таҥым. Отунан уонна убаҕас көөнньөрбөнэн эрэ аһаан турар ынахтар эльбэхтэр. Көөнньөрбө саастаабат балансаҕа киллэриллибэтэх дуҥаттан, уо. д. а. эбии аһылыгынан байытыллыбат, сиилэс сөтөөх нуорматтан сиэтиллибит.

Ыаллар ордорунар үүттэрин хомуйан государствоҕа туттарыы сайыннары ыйдарга балачча тэрээһиннээхтик ыытыллыбыта эрэдэ, күһүн бу улахан суоптаалаах үлэни умнуута хаалларбыт. Алтыныньыга нэһиилэ-ньэттэн баара-суоҕа 2 тонна кэриҥэ үүт хомулунна.

Маннык бытаан тэтимнэн кыстыкка ылыллыбыт соруктар толоруллар ыахтара суох. Сэтинньи бастакы күннэриттэн үүт-аһы эльбэтэр эрчимнэх дьаһаллары ылыахха, ыамы үрдэтэр кыахтары мөкүтүүрдүк туһанарга дьулуһуохха.

ТЫА ХАҺААЙЫСТЫБАТЫН УПРАВЛЕНИЕТА.

Үчүгэй сонуннар

«Сельхозхимия» ходоһук коллективыгар бу күннэргэ уон иккис пятилетка суотугар улэлээччилэр ахсаннара эльбээн иһэр. Шофер В. В. Дуранов уон биирис пятилетка аҕыстыт кэмигэр 892,9 тыс. тонна километры, Л. Д. Максимов 731,1 тыс. тонна километры оҥоруннор сорудахтарын туһаннаҕынан 6,3—0,1 бырыһыанынан куоҕартаатылар уонна 749—1536 кг уматыгы уонна өбүнүөҕү кэмчилээтилэр.

Кулаадыма ферма (Карл Маркс аатынан совхоз) опыттаах сүөсүһүтэ Я. С. Барашков салайар үс киһилээх звенота коллективнай бэдэрээккэ киирсэн улаатыр. Звено кыстык бастакы ыйыгар 145 бороскуну хас биирдиларин 12-лии кг телеһүтэргэ эбээнэтэлистибэни ылыммыта. Түмүк ол 3,9 кг аһарылыбытын көрдөрдө.

Олоҥу-дьаһаҕы хааччыйыы производственнай управлениетыгар коммунистическай үлэ ударнига Д. Т. Фомина хаһыс да сылын таҥас кырыйааччыынан үлэлиир. Кини сыл уон ыйыгар 1336 тыс. нуорма чааны оҥорор быыланнаарын 2632-нэн толордо.

Хаһыат общ. корреспондеттэрин суруйуулларынан.

Латвийскай ССР, Рижскэй оройуон «Адажи» нолхоһугар «Бриньянти» үүт комплексыгар сыахтарга 24 телекамера туруорулунна. Оҥор ферма барыы технологическай операцияларын тургэнник толорор ыарыы биэрэллэр.

Симиэкка: салайар пультаҕа.

ССТА фотохрониката.

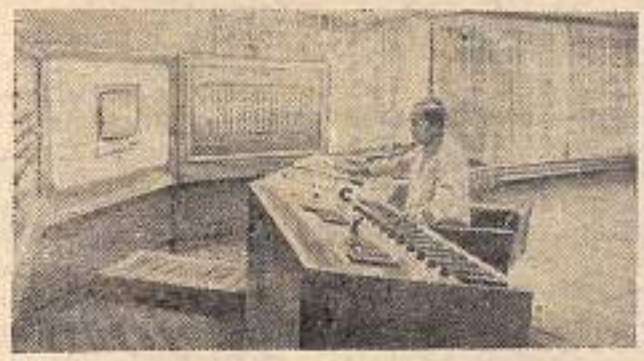

ТӨТТӨРҮ СЫҺЫАН

Комментатор колонкалара

Женеваҕа буолаары турар советскай-американскай кэпсэтиилэргэ аан дойду улахан эрэли уурар. Барыы норуоттар уонна правительстволар кини кэмэтүнэн тыҥаабын кыгаатыыллыбыт процеһын тохтотор итиэннэ кини аймахха бүтүннүүтүгэр эйэ уонна куттал суох буолуутун эратын арыйар кыаллыаҕа диэн санылыллар. Ити көрдөһүү кыттыылаахтарыгар сүктэриллэр сүүкэн эппиэтинэс туһунан алта дойду—Аргентина, Мексика, Индия, Танзания, Швеция уонна Греция—салаалааччылара ССКП КК Генеральнай секретара М. С. Горбачевка уонна АХШ президеннэ Р. Рейганнаа ыытыллыбыт холбоһуктаах суруктарыгар этиллэр. Ити сурук автордара барыы норуоттар дьыалаларын туһаах боппуруоһунан ядернай сарсыны хаамтарыылыны аҕаллар.

Сэбиэлэннии хаарчахтааһын уонна сарбыйыы, космоһы милитаризациилаабат буолуу барыны хабар проблемаларыгар быһаччы, чуолкай уонна кимнэ барытыгар ойдоноор этиилэри киллэрэн туран, Советскай Союз чэпчү итинник сыҥыннаарыы кордоорор. Вашингтон, бэрытыттан сылыктаатахха, Женеваҕа атыннык балэмнэнэр.

Ис дуһуоналарыгар ити кылаабынай проблемаларга туох да конструктивнаа суох буолан туран, онно тэлэгэни аг иннигэр туруордулар уонна инники куоҥна «рациональнай нирээннэри сүрүннээһин» проблематын күөратан тааһардылар. Ити нирээннэри сүрүннээһин бэйэтин туһугар, биллэн турар, булгуччу наадалаах. Ол эрэдэ маннык дьаныы америкаскай администрация сыҥаана эйэҕэ дьулуһуулан буолбахха, бэйэ империскэй интериэстэриэн саалалар.

Болдьоҥтоҥу, туох ханнык иннинэ, бэйэтигэр АХШ «сүрүннүүн» барарар нирээннэрин сүүмэрдээһинэ тардар. Ити—Афганистан, Ангола, Эфиопия, Кампучия, Никарагуа, атыннык эттахха, Вашингтонунан интервентэлэр контрреволюционнай үөрэлэртэн иҥэннэ аан дойдуттааҕы ороспуойдаабын хыттыылаахтарыттан бэйэлэрин тутулуга суох буолуулларын итиэннэ социальнай ситиһиилэрин көмүскүүргэ күһэллибит государстволар. Оттон бу иннинэҕэ Ближний Восток уонна САР, Сальвадор уонна Чили, Сэбиэскэй Корея уонна Гренада хайдыбыстара да суохтар.

Болдьоҥтоҥу бэйэтигэр «сүрүннээһин» американскай президеннэн корулэр ыытыллыбыт тардар: ити процесс аатаммыт государстволар гокуоннай правительстволарын уонна правительствоны утарыы террордуур бөлөхтөр иккиардыларыгар кэпсэтиилэртэн саҕаланыахтара үһү. Тута боппуруос үөскээн тахсар: сорох түбэлтэлэргэ Урут дьиэ тоҕо, холобур ПБТ эбэтэр Сэбиэскэй Африка африканскай национальнай конгресын киллэрэр «террористарын» кытары кэпсэтиилэри бүлгуччу утарарый, оттон сороҕор тоҕо, бандыыттары итиэннэ олоруохсуттэри кытары кэпсэтэр туһугар турарый? Бу боппуруос эппиэтэ— «сүрүннээһин» Афганистан уонна Кампучия, Никарагуа, Ангола уонна Эфиопия норуоттара «конгресс государстволар кэргэттэриттэр» киириллэриэн түмүктэнэхтээхтэрин перор американскай былаан тиһэх пуунугар.

Президент дьаһыкчаана бу күрдьүк кэбэрэстик аһыллар: дириҥ социальнай уларыта тутуулар суолларыгар турбут норуоттары империалистическай хабалаҕа сүүйан даҥаны, хатайдаан даҥаны төттөрү кыллариахха. Буолаары буолан ити саҥаны олохтоох киллэрэргэ Советскай Союзтан сөбүлэҥнэ маарынныыры түөкэйдээн ылыахха. ССРС ленинскай тас политикатын хаһаанаабат принциптэрэ маҥайдаһыс маллар буолбатахтарын океан уҥуордаалылар хайдах да өйдөөн биэрбэттэр.

Б. ШИБАЕВ, ССТА ырытааччыта.

УРАТЫЛААХ ТАЛААҢ

Дьыллар уонна дьоннор

(Бүтүүтэ. Иннин хаһыат 132 №-гэр көр).

Мытыйыкы В. И. Ленин портрэтын саха художниктарытан бастакынан урууйдаабыта, онтуката 1921 сыллаахха муус устарга Чурапчыга бүлүбүт уон үлүүс дьаданнарыын конференциятын президиумун кэтэҕэр туруорулуубута, үгүстэр үлүү «кирдьиг моссуонун оно» аан бастаан көрбүттэрэ диэн буолабыт. Ити 1912 сылдаахха бэйэтин истиг дэриэ, сахаттан бастакы врач П. И. Сокольников сакаатынан Л. Н. Толстой портретын миэ тэтэ — алтыныгы 8 күнүгэр уонна алтынныы 24 күнүгэр — урууйдаабыт. Ити портрет үлүү суруйааччыга мытыллыбытын, онно маанылаан харыстаммытын, биэлгин Л. Н. Толстой Москватааҕы музейиттан Чорноох музейыгар арааллан турарын эмиэ барыы билэбит. 1912 сыл сэтиннэ 3 күнүгэр ол портретынан сибээстэн «Якутская область» хаһыат «Саха көмүгэтэ» диэн ыстатыйатыгар И. И. Сивцев түһүнэн «Живописка олус эрдэттэн таттарбыта уонна хайыы-үйэ 15-16 сыыстаҕар олохтоох сиэмэйдэн таҥара моссуонун урууйдуурга көҥүл ылбыта», — диэн суруйбут.

Оттон художник атын үлэлэрин түһүнэн туох биилэрий? Хрут Чурапчыттааҕы кыраайы уоратар музейга П. И. Сокольниковы хаартыынка урууйдаабыта баара эмиэ Чорноох музейыгар бэриллибита. Олүөн бинэ сыл иннинэ Карл Маркс уонна В. И. Ленин 65х50 см хаҥаһыйдаах портреттарын урууйдаабыттаах эбит. Оны сиэдэ Григорий Прохорович Мугудайга ууруталыырыгар ыҥыа барбыт. Кини сэриигэ ылбута, оттон портреттар сүүрүүтэр. Художник сүүрүүт үлэлэрин ортолоругар өссө Н. Д. Субуруускай, Егорша Белаев, «Мактар амаҕастыын» портреттара, «Ыарда сайылык», «Арыы Тиит» пейзаждар, «Симэхтээх ат», баалдара биллэр.

Ойдобуньыктэн Иннокентий Иванович Бахсыта, Бүтэйдьохха, Чычымахха, Күндүлэ таҥара дьиэлэрин иконостаһынан оборбутун билэбит. Хоробур, Бахсыта Покровскай таҥара дьиэтин иконостаһын оборер түһүнэн 1909 сыл бэс ыйын 28 күнүгэр түһэр сибэт контрагар «Тайная вечеря», «Воскресение Христово с апостолами и воинами», «Рождество Христово», «Крещение господня», «Пророки Илья и Моисей» уонна «Архангелы Гавриил и Михаил» диэн хартыыналар, «Благовещение уонна түөрт евангелистар» — биэс таҥара моссуоннарыа — барыта 18 үлэ ахтыллаллар.

«Кини сорох оҥоҕоох кыраасканнары байэтэ балаҕыннаах, от кэбэ кыраасканы хатык сабыраабын оргуган, онуу сонордон, чаҕыстан кыйыйан ыаҥ, хара кыраасканы ойох курдуньуттан, ыт мунна таллайтан, сиэр кыраасканы кирпиччэттэн, маҥан кыраасканы ойуоҕахтан сиэмэ арыытыгар суурайан оҥортуура», — диэн ученай Д. С. Макаров «Хотугу сулус» сурунаал 1973 сылааҕы 12 №-гэр суруйбута. Онуу таҥыран бэлэмнэ кыраасканнары атыылаһарын Ойдобуньыгуттан көрэбут. Анастасия Иннокентьевна кэнсиринэн, аҕата дьиэлэр харчы аҕалбат, кэҥэс диэн чай, табах, сахар аҕалар, харчытын ааар кыраасканы, кэнсэ, холуоҥа атыыстыгар матайдыыр эбит.

Эрэлгэ идэларгыттан хас биирдиилэриттэн суолуйбат хаалларардык дьыгыстаммыт Иннокентий Иванович олоҕо бүппат түбүкка сэдьыҥка аҥыыта ойдоор. Ол үрдүнэн үлэлэтэр бэйэтин сыыһалаа суох билиитэ-көрүүтэ дьаныйан туран тардыспыта кэҥиэн сохторор.

Ойдобуньыгэр «Болезни, признаки их, предсказание и лечение их», д-р Рубидок «Спутник гомеопата», д-р И. Сотоньев «Наставление к употреблению гомеопатических средств» диэн эмка-томк аналлаах кинигэлэр аттара көрсүллэллэр. Анастасия Иннокентьевна адата «Соколыников луохтуур бөҕөбүт кинигэтин аҥа сылдьыбын, тыытыман, кэрэтэн кабинэхэтэ диэрин ахтар. Эбэтэр Ойдобуньыгэр хатыҥ уутун, моонньоҕон сэбирдэҕин, е. д. а. хайдах эмиэ оҥоҕоллоруун, мылааны оторуу-рецептин балаатаммытын ыллаарыг — барытыттан эмэ-томо дьыгыстын биэргэ утумнаахтык үлэлэтэ костон каалэр. Цин өчөтөөбү ыарыыга-сүтүүгэ баттаммыт норуотуттар түгэнэн эмэ көмөлөөр, субэлиир сырдык бараттан үлэлэбитэ буолуо суоҕа дуо?

Биилэрэ дьаданы саха үлэтин телобуна, ол аата олоҕо-дьаһаҕа бүтүнүү, дьыл киирпиттэн-тахсыытыттан тутулуктаах. Иннокентий Ивановичы астрономияны билэ-көрө сатыырга ол күнэйдээ диэн эрэйдэххэ сөп. Ойдобуньыгэр сулустар бэлэхтэрин: Телец, Близнецы, Рак, Лев, Дева, — аттара, турар мааскалара эмиэ тэҥнэтиллэр эбэтэр. Ойдобуньыктан өссө дьыл-күн ааҥнаабыт дьаданы, сахалыы дьаданы хайдах билэлиилэрин, греческай халандар, күн чаҥыгын оҥоһуулларын, о. д. а. барт аҕаҕа билиэхэ сөп.

Мин байам — идэбинэн историкпын. Ол эрдэҕэр Иннокентий Иванович 988 сылтан, христианскай итэҕэл киириэҕиттэн, эрдэ историкпыт хронологиятын, саха историятын хронологиятын биэрэпистэр сыыһаларыгыттан, хаһан, хаанык дьаҥ дьаһах, сүүкүрэн тура сылдьыбыттарын бэлиэтээбитин сүрдээҕин интэриэһиргэтэм, сөхтүм. Историяны билэ көрө сатаан аналы-минэни үлэлиирэ кинини олох хайдах сайдан иэдэйэн, аны хаанык суолунан сайдыахтааҕын биэрэн бадата үтэйдэр.

Чопчу ити билиитэ кини Советскай былаһы аан бастакынан ыларыгыттар, «Советскай былаас ыанныт дьаһалларгар активнайдык кыттыгыстар» өссөрбөнэ дьиэстэтиллэ сөпкө дьыл. 1921—1922 сылларыттары бэйэ-тойот оҥо туруутун кэмигэр түүннэрэ-күүннэрэ Мытыйыкы отоххо хорообо сылдьыбыт. Уолахан уонна Прохор, кэйиллэ-ранаалуун председателлэ кини, урунэр хаайыыларыттан, оло, олуутэн бар дьон мэктиэлэҥнэннэрэ бынаанан турар. Мытыйыкы сиэрэ быыларыгы үлэстиилэр сыыһаларын, дакаастаан, күүллэрэ көҥөрөн, талаҕы сылоон туһаныллар сиэрэ кимнээх кэнэниттэрин чуолкайдаан туран, сиэрэ-тэҥ олуулэн, үлэлэстиг курдук уустук социальнай дьаһалы олохтоох киллэрэргэ активнайдык көмөлөстүбүт. Бэйэтин дьиэтигэр оскуола дьаһан үгүс дьону аҕарга-суруйарга үөрэнпитэ. Итиэнэ культурнай революцияҕа активнайдык кыттыбыта.

х х х

Дьаһалтаайыынан аанар суол кытыытыгар үс кырыыстах остуолба турар. Суруктаах: «И. И. Сивцев. 23. X. 1870—17. VII. 1928». Ити 58 сыл иһигэр тэрээбут норуотуттар үтүмэн үтүөнү оторбо аастыт өбит норуот тапталлаах ураты талааннаах үөлэ.

Кини 15 тэрээпнут ороҕоҕо. Олортон сиэннэрэ албэхтэр: Аҕа дойдуну көмүскүүр сэриигэ активнай кыттыылаҕа, ороҕуон бочуоттаах гражданина, «Чурапчы Мареслева» Степан Куьмин Макаров, ити сэриигэ ордениах офицера, РСФСР норуотун үөрэҕэриитин хойутаан Петр Егорович Спиридонов, Сталинградтааҕы тыргыыны кыттыылаҕа Алексей Трофимович Макаров, «Чурапчы» совхоз иэтэриэн механизатора Петр Прохорович Макаров... ученай, музыкант, врач, учуутал, о. д. а. идэлээхтэр. Хос уонна хос-хос сиэннэрэ эмиэ эбэхтэр.

Ыскатыйабын ыччакка иилээн бинэ дойдулааххыт, саха ураты талааннаах кэбиэгэтэ Иннокентий Иванович Сивцев — Мытыйыкы курдук үлэни таптаан, барыы бүүсүбүтүн, сырдыгыын тэрээбут норуоскуттар аҥаан диэн алгыс тылынан түмүктүүбүн.

Г. ЕФИМОВ,
ороҕуонкаабы музей научнай үлэһитэ.

Снимокка: И. И. Сивцев — Мытыйыкы сиэннэрэ (хаартан) И. К. Макаров, С. Е. Спиридонов, И. Е. Спиридонов, Р. И. Прокопьева, А. Т. Макаров, кыыһа А. И. Сивцева, сиэннэрэ О. И. Константинова уонна Ф. М. Макаров.

П. Ононешников фотота.

СҮТҮГҮМ КӨҺҮННЭ

Мин соторуттааҕыта Хаҥаарга бара сылдьан хар сиэлгэх көҥүүлэкэнэ' түһэн, сүтүгэйэн төрүүбүт. Кэтэҕэ ара диэн саҥа ыытарым.

Сотору Хаҥаартан ыаҕа сырыт диэн ыдьыгэстэбиттэрэ. Сельсовет исполкомун хонтуорутугар тиийбитим, ытык кыргыдаах, сүүнэ тоҥна үлэ ветерана Михаил Романович Софронов мин сүтүкпүн булан туттарбытын түһүнэн кэнсэн үөрэтиэр.

Советскай найыы Чурапчы моральнай хаачыстыбатын кордорбут Михаил Романовичка иҥ сүрэхпиттэн махтанабын.

Е. МАКСИМОВА.

Чаҥыр.

Бырааһынньыктааҕы колонналар

Ороҕуон кинигэ үлэһиттэрин Улуу Октябрьскай социалистическай революция 68 сылын туолуутугар аналлаах демонстрацияларыгар колоннилар маннык тэриллиллэр:

I КОЛОННА. Чурапчы орто оскуолатын коллектива. Колонна начальника Иванов В. В.

II КОЛОННА. Интернат-оскуола уонна Чурапчы «ыыс кылаастаах оскуолатын коллективтара. Колонна начальника Пудов Е. В.

III КОЛОННА. ССКИ райкомун, ЫЕСЛКС райкомун, райсовет исполкомун, кини отделларын, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын, ун-банк органнарын, эсэнкомат, государственнай учреждениелар коллективтара. Колонна начальника Барашков И. Р.

IV КОЛОННА. «Якутсельстрой» мехучастогын, лесхоз, «Сельхозхимия» холбоһук, олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы производственнай управлениетын, суоҕу ороҕуонуур-тутар учаастак, сибээс узелын уонна ЛТЦ коллективтара. Колонна начальника Артемьев И. С.

V КОЛОННА. Промкомбинат, от-үүт комбинатын, редакция, типография уонна дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба управлениетын коллективтара. Колонна начальника Кубарова С. Н.

VI КОЛОННА. Эргиэн-уонна общественнай аныдьык тэриллэлэрин коллективтара. Колонна начальника Платонов Г. С.

VII КОЛОННА. Дорообуо харыстабылын уонна ого учреждениелэрин коллективтара. Колонна начальника Стручков В. А.

VIII КОЛОННА. «Якутэнергоремсервис» участагын, ДАЭС, лесопункт, аэропорт, метеостанция коллективтара. Колонна начальника Кынакитов И. И.

IX КОЛОННА. «Сельхозтехника» холбоһук, ветстанция, ветбактериологическай коллективтара. Колонна начальника Тимофеев Ф. А.

X КОЛОННА. «Якутсельхозстрой» мехколоннатын, «Якутмелиоводстрой» мехучастогын, «Якутсельэнергосбыт» предприятиетын коллективтара. Колонна начальника Филиппов Р. А.

Коллективтар сэтиннэ 7 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан байаларын тэриллэриигэр мустан барыа, 10 чаас 30 мүнүүтүгэр аҥаарга ороҕуонналаах Культура дьиэтин таһыгар тиийэн ыйылыннаан бэлэмнэнэн колонналарынан туруоллар.

Демонстраннар колонналарга 11 чааска В. И. Ленин аатынан площадка саалаллар.

Демонстрация кэмигэр бэрэздэги көрүү райсовет исполкомун иҥ дьыалаҕа отделын начальника Эверстов И. И. суотталлар.

КОМИССИЯ.

Редакторы солбуйаччы С. Н. ЧИЧИГИНАРОВ.

Эрэлик Эристиин аатынан совхоз салаатыгар, Хонтоҕо уонна Чаҥыр сельсовет Советтарын исполкомнарга колхозтан түүн ветерана

ТАРАБУКИНА Александра Николаевна

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн кэргэннэрэ, оҕолорутар, сиэннэриттэр, аймахтарыгар кутурбыныгарын тиэрдэллэр.

Таптыыр кэргэнин, ийэбит, эбэбит, аймахпыт

ТАРАБУКИНА Александра Николаевна

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн. Дириҥник кутрутуйан туран, ийитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара.

Таптыыр уолун, кэргэнин, аҕабыт, аймахпыт

СИВЦЕВ Иван Афанасьевич

үйүн ыарахан ыарыыттан өлбүтүн, дириҥник кутрутуйан туран, ийитиннэрэбит.

Ийэтэ, кэргэнэ, оҕолоро, аймахтара.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-332, отделлар — 21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинскэго райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. № ЗАКАЗА 131. с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж 3465